

ME

ERUD

GEOR

SOCIETAT

DIE

TYP

STRI MEDICORVM ORDINE

PRO

GRADV, DOCTORIS
EDICINAE ET CHIRVRGIAE

RITE OBTINENDO

DITORUM EXAMINI SVBMITTIT

AVCTOR

*GIVS JUSTVS FRIDERICVS
NOELDEKE*

LVCHOVIA - LVNEBVRGENSIS

ATVM PHYSICARVM GOETTINGENSIS PRIVA-
TAE AC JENENSIS SODALIS.

E XXVII. SEPTEMBR. MDCCXCIV.

GOTTINGAE

TYPIS H. M. GRAPE, ACAD. TYPOGR.

GRADUATORIS

EDICINAE CHIRURGIAE

DE ORDINE

RECTORUM UNIVERSITATIS

1717

GEORGIUS III. REX

1717

1717

1717

1717

1717

1717

1717

DOVICO JVSTO

NOELDEKE

SACRAS ESSE VOLVIT

XLIVS OBEDIENTISSIMVS.

AVCTOR.

pernoscere
gestionis
hoc unico
junctione
ciborum
tium, qu
separatio
parte fae
excremen
Etenim e
pars in fa
spissior e
rit, icter
numquam

a) F. GL

in sedem gravesque in perficiendo di-
is negotio concessit natura partes. Ex
ico fonte manat bilis non tam in con-
nem diverforum, quae ingesta fuerunt,
n generum eosque constituentium par-
quam in promovendam chyli a chymo
ionem nata, quae cum maxima ex
ecibus admixta per alvum eliminetur,
mentitius magis videtur esse liquor a).
exigua modo longeque aquosior ejus
sanguinem relegit iter, ea vero, quae
est, simulac humoribus se admiscue-
tericum vultui induit colorem, non-
am in recens natis infantibus obvium,

A

quos

GLISSON anatomia hepatis p. 415.

ia momenti idipsum est, ut a Stah-
bro de vena portarum porta malo-
torum noxiorum fons & origo non
o appellatum sit. Magna enim est
tam chronicorum quam acutorum
orumpens cohors medicorum armis
o vel nunquam debellanda.

hoc morborum agmine unum liceat
regare, circa quem haecce nostra
o academica versetur, *phthisin dico*
n. Quum autem nimis longum &
tro alienum foret, quae eam tollen-
di

AL in Sammlung auserlesen. Abth. f. p. A.
S. 1, S. 2.

sus cadu
aliquam
nescunt
morbi
sensu,

H
citante
pathog
lateris
res, re
bor vel
ta, cet.

c) Cel.
SELLE

adunt, simul increfcunt & fuperata poft
am moram acme fimul decrefcendo eva-
nt. Sumenda ergo a fymptomatibus
fi notio eft, quae fi nullo percipiuntur
, nullum obfervamus morbum c).

His praemiffis morbus ipfe a caufa ex-
te facile feperatur, v. c. peripneumoniae
ognomonica figna nobis praebent obtufi
is unius pectusque comprimentes dolo-
respiratio brevis & aequalis, tuffis, ru-
vel unius vel alterius genae, fputa cruen-
cet. quae omnia fimul apparentia eum,

A 2

quem

Cel. ZIMMERMANN von der Erfahrung S. 141.
SELLE pyretologia p. 14. 21.

phænomena, a vermibus ut a
ante proficiscuntur.

is seu phthoë generatim spectata
ectitur morborum classem, ubi in
ocere vomica latet febrim hec-
em habens. Phthisis ergo hepa-
ous est, ubi hecticam invenimus
ae hepatis vomicae ortum debet.
efficitur febre hectica ac sympto-
opriis, quae ex vomica simul na-
per signa se manifestant causam-
at excitantem vomica contentam.
em de febre loquens more omni-
um pathologicorum eam pro mor-
bo

phthoë
remitter
minus a
ris firu
gens g
ctura i
statim
imped
structio

N
tes ac r
tante pe
bus ut t
quam po
tamen l

illi natura vomicae lanationem meditante,
mittens febris perseverat tarde modo ob
us aegre ab initio morbi adfectam corpo-
firucturam conspicuum altitudinis attin-
s gradum. Simul autem corporis stru-
ra ipsa laesionem experta fuerit, increfcit
im febris, natura eo intendente vires, ut
pediat, quo minus absoluta corporis de-
uctio insequatur.

Nec video qui esse queant intermitten-
s ac remittentes febres, si febris a sola irri-
nte pendeat causa. Tunc enim in omni-
is ut typus continens inveniatur, nec quid-
am periodici observetur, necesse est. Quod
men longe aliter se habere, omnes mani-

deponit, nullo igitur modo in fe-
da iners. Enimvero febrim irri-
cit materia, quae ut ita dicam,
iendo sopitas naturae vires in actio-
concitatur. Haec autem ubi exper-
ipsam irritantem adoritur mate-
ie magis instat, quo magis laceffi-
nittens, illa evanescente, pristi-
quasi in somnum relabens, simul-
illa purgatum fuerit. Hinc febris
rivandus fluxus atque refluxus
tis materiae incremento ac de-
equa ratione librati. Sed locus
, argumenta, quibus hoc proba-
ps enarrare.

§. III.

s hepaticae arrihit nomen. Aliter ab aliis
ecipue iis, qui systemata condiderunt,
ncupata est. Sic *hepatalgiam apostema-*
am SAUVAGES d), *hecticam hepaticam* e)
i eam vocavero. Inter omnes autem ap
llationes *phthiſeos hepaticae* nomen maxi-
e quadrare credo, quippe quod hunc ab
io morbo *tabes hepatica* SAUVAGESII dicto,
ujus primaria causa in jecoris obstructione
uaerenda est, sejungens, distinctis finibus
am circumſcribat ac ſimul ſub communem
hthiſium reducat claſſem.

A 4

§. IV.

d) CVLLEN kurzer Inbegriff der med. Noſologie,
T. II. S. 61.

e) Hiſtor. morbor. Vratiſl, Ann, 1700. p. 189. Edit
Haller.

inflammatio live *ἥπατις* minus
visum est nonnullis, occurrit,
amen, quamvis interdum non
, quae dicitur occulta hepatis

In hac opinione fuisse viden-
s BOERHAAVE ejusque discipu-
rus VAN SWIETEN f) nec non
N g) „hepatis, dicens, phle-
non in non euntium, tamen ra-
ffectuum classem esse referen-
e magis pro erysipelate h) eam
od equidem non affirmaverim,
cum

T. III. p. 81. §. 914.

hol. pract. Dec. II. diff. VIII. p. 484.

. Edit. Genev. T. II. Sect. 2. Cap. 784.

vexa,
parte.
tiae var
solum,
ipsum

V
aliisque
primis
tenda su

L. Feb
min

i) MYRR
talis.

k) Obser
hot co

a, modo in concava hepatis observetur
te. Nec minor sedis est ratione substan-
e varietas. Nunc enim jecoris involucrum
um, quod peritonaei continuatio est, nunc
um ejus obsidet parenchyma.

Vt vero hepatitida recte cognoscere ab
isque morbis bene discernere valeamus, in-
imis ea, quae sequuntur, signa animadver-
nda sunt:

I. Febris continua acuta nunc magis, nunc
minus ad typum continentis vel remit-

A 5 tentis

i) MURRAY diss. de hepatitide maxime Indiae orien-
talis. Gott. 1779. 8vo

k) Observations on the diseases in long voyages to
hot countries p. 267.

plerumque obstructa vel si quid
fuerit, albidi coloris, ab im-
lis tam secretionem quam excre-
i o).

in hypochondrio dextro con-
e pungentis, p) ad cordis scro-
imo nonnunquam ad jugulum
super

IV. 8.

TA de re medica. Lib. III. Cap. 46.

b. Vratislav. Ann. 1700. p. 189.

HI continuatio epidem. constit. Cre-

1737. ad 1740. Sect. 2. c. 2. p. 38.

tor. hepat. Part. II. Cap. 6. n. 1.

essay on diseases incident to Euro-
climates p. 88.

tere observamus.

Hic quamdiu pulmonis involucrum,
od pleurae productionem esse nemo nescit,
inflammatione occupatur, dolorem pun-
orium queritur aeger, quem in gravativum
utari sentit, simul ac laesio in ipsam pulmo-
is descenderit substantiam. „Tensio hypo-
chondrii, ait JACOTIUS s) de hepate loquens.
uae momentanea non est aut interrupta per
inter-

q) de int. affect. c. 29. CELSVS l. c. FERNELIVS
universa medicina p. 495. J. CLARK l. c. p. 267.

r) TRALLIANVS Lib. VIII. Cap. I. VALCARENGH
l. c. Sect. II. c. 2. p. 32.

s) Comment. in Coac. praenot. Hipprocr. Lib. I.
Sect. II. n. 15.

queat, ut pierumque, ut icteri-
roti vultum induat color, ita cre-
ut altius substantiam inflammatio
t utque magis clauduntur fecer-
vasa, imo nonnunquam nigritie
aegroti faciem deformans.

jacentium partium viciniam ven-
ac duodenum duplici adficiun-
o. Saepius nempe ex mero con-
tunc observamus singultum u)
cardi-

de causis & signis acutorum morbo-
. c. 7. SENNERT oper. T. IV. Lib. 3.
. 4. p. 541. VALCARENGH. l. c. p. 35.
oper. T. II. p. 320. J. CLARK l. c.

c. qui prope strangulat.

dicari debet.

VII. Spiritum aegre ducit aegrotus ob immediatam diaphragmatis cum hepate per peritoneum conjunctionem; difficilior tamen doloribus simul crescentibus inspiratio est. Inspirando w) enim demissum inflammata premit diaphragma partem. Exspiratio contra non moleste procedit dumque diaphragmatis pressio cessat, dolores quoque minuntur.

VIII.

v) HIPPOCRATES de int. affect. cap. 29. TRALLIANVS l. c. Lib. VIII. cap. I. CELSYS l. c. AEGINETA l. c.

w) AEGINETA l. c. Lib. III. cap. 46. CLARK l. c. p. 268.

...aminationem auctum pondus
Hinc fit, ut non modo ventri-
... & aorta premantur indeque
...xietas, verum etiam detracto
...extra parte diaphragmate uter-
...o inaequaliter expandatur.

...guis in vena portarum stagnans
...ia sibi via quaerat, haemorr-
...iuntur ani & vesicae.

...denique animi deliquia z) mox
...videmus pati partim ob aegre
...adfectum

...c. p. 495. AEGINETA l. c. Fo-
...tiones, obs. VII.

p. 268.

...c. VALCARENGHI l. c.

guinis
tarum
viscer
Eand
quan
inhib

jecur
prima
sum r
ceribu

a) y

his porro inde praepedito per venam por-
um flumine etiam longe diffusa abdominis
era istius inflammationis sentiunt effectum.
idem denique turbata bilis tam secretio
um excretio aliaque, nisi tempestive eam
tribueris, innumera mala sequuntur a).

§. V.

Causae hepatitidos.

Variae sunt procatacticae causae, quae
ur mutare valent. Ipsum nonnumquam
imario adfectum viscera cetera per consen-
m reddit vitiosa, interdum vero ab aliis vis-
ribus, v. c. pulmonibus, encephalo &c.
aegre

a) van SWIETEN T. III. p. 93. §. 918.

ris austro subjectis frequentius ob-
tur hepatitis. Sic in oris Coro-
el a Maji initio ad Julii usque fi-
sub fervidum ex arenosis calidis-
gionibus spirantis venti flatum epi-
e vagatur hepatis inflammatio fae-
cholerae ac dysenteriae biliosae
. Neque vero paludosas quoque
characterem putridum talique mo-
rimoniam quandam bili conciliare
e, ex observationibus frequenter
galia, atque insulis, Sumatra, Java
actis constat. Hic stimuli modo
bilis

elem. physiol. T. VI. Lib. 23. Sect. 3. §. 9.

re queat.

i. Calculi. Hos aequae ac bilem causis praedisponentibus annumerat (LUDWIG e) quod an jure fecerit, dubito, cum utraque causa re vera pro stimulis habenda sit f).

III.

) MURRAY l. c. p. 4. VALCARENGHI l. c. Sect. II. c. 2. p. 29.

) VALCARENGHI l. c.

) Institut. med. clinicae §. 338.

) VAN SWIETEN T. III. p. 86.

Th. Phil. SCHACHT exercit. med. pract. exhibens aegrum memorabilem icteritia phthisi laborantem.

Herborn. 1727. A.

B

non forte hic hepatitis latuerit falso
biliosa habita?

lesiones hepatis externae k) per pla-
ictum, punctum &c.

cirrhosus ab alia quacunque causa or-
nunc denuo inflammatus, quodam-
do pro causa proëgumena haberi
possit,

SWIETEN l. c. p. 91.

l. c. T. II. §. 841.

HAVTESIERK recueil d'observat. de medi-
II. c. 6. observ. A.

ius observ. med. Lib. II. obs. 26. Fr. HOFF-
Oper. T. VIII. Sect. 2. cap. 7. obs. I. VAN
EN l. c. T. III. §. 916.

ne

X. St

XI. V

XII. C

qui

pia

qui

Plu

l) Idem

m) BIANC

n) BOERH

o) VAN S

p) VAN S

med. T.

praegres

q) l. c. T.

tem producere valent n).

Steatoma o).

Venena p).

. Gravia capiti inflicta vulnera, de
quibus satis magna exemplorum co-
pia apud omnes pene exstat autores,
qui de hoc vulnerum genere scripserunt.
Plurimum autem loco Bianchum q) audia-
mus,

lem l. c. p. 87.

BIANCHI l. c. T. II. cap. II. p. 192.

BOERHAAVE aphor. §. 375.

VAN SWIETEN l. c. p. 88. BIANCHI l. c. p. 153.

VAN SWIETEN l. c. p. 86. LIEVTAUD histor.

med. T. I. Lib. I. obs. 599. post hydrophobiam
traegressam jecur inflammatum invenit.

, c. T. I. P. II. c. 5. p. 147.

B. 2

ris ex jecore effluentis exempla le-
apud Bertrandum t).

uncta ista hucusque a nobis allegatae
quomodo vim suam exserant, in aper-
nempe per irritationem immediatam
epate factam accumulationem. Non
plicatu aequae facile est, qui fiat, ut
pite hepatis quoque afficiatur. P. de
Mar-

STON pathol. in quibus et observat. in Sur-
p. 32. 142. R. DE HAVTESTIERK l. c. obs. 8.
GAGNI de sedibus & causis morborum Epist.
LIEVTAUD l. c. T. I. L. I. obs. 606. p. 723.
ET sepulcretum T. II. p. 302. obs. 12.
TAVD l. c. obs. 729. 731.
de l'acad. roy de Chir. T. III. p. 302. obs. 12.
VILLÉ mem. de l'ac. de Chir. l. c. p. 605.

nam cav
praeserti
vasa for
fere op
vasorum
lam. I
nem re
ciusque
fus hepa
flammat

u) Obse
v) Mem
w) Oeu

tas, quo nimis per adhaerentem ve-
avam surgat, sanguis, in abdomine
tim in hepate, ut pote quod maxima
rtitum sit, stagnet. Pouteau contra sic
pinatur. Omnis capiti inflicti ictus ob
m commotionem atoniam esse seque-
Hinc fieri, ut capitis arteriae sangui-
remorentur, circulatio turbetur, par-
ue sursum copiosius autem deorsum ver-
epar affluente sanguine stagnatio & in-
natio in hoc oriantur viscere. Has opi-
nio-

Observ. med. chir. sylloge cap. XV.

Mem. de l'ac. roy de Chir. l. c. p. 484.

Oeuvres posthumes T. II.

tantorum virorum lententiam me
ccedere non possum quin fatear se-
permotus.

ilicet animi perturbationum in he-
t, quae secretionem, cuius ipsum
st, non augeat modo, verum etiam
eius corrumpat secretum.

porro graves capitis laesiones sym-
equi videmus nervosum systema ad-
le manifesto prodentia, v. c. men-
tis

gsgründe der Wundarzneykunst T. II. §.
22.

rg. Bibliothek T. VIII. p. 332.

gsgründe der Wundarzneykunst T. II. §. 223.

41.

ct. 2. cap. 2. p. 66.

mandu
tione m
ris pri
antur
mentio

S

put ru
ex con
jecur a
inflam
monean
STON

b) l. c.

um fit? Interim quamvis in explica-
mutati hac ex causa (Nro. XII.) jeco-
imae partes nervorum systemati debe-
, ex usu tamen aliquoties venit re-
ione dignissima.

Si quis nempe ex alto praeceps in ca-
uerit non caput ejus solum afficitur, sed
concussione abdomen etiam ac praecipue
ab aliis visceribus pressum, quod hinc
mmatur ac suppurat. Hoc de casu ut
eantur medici ipse talem refert CHE-
N b).

§. VI.

l. c. p. 42.

B 4

agis periclitabitur aeger. Plerum-
inflammationis socius status bilio-
tridae indolis erit ideoque tantum
per aegro periculosus. Cuncta su-
eps narrata symptomata tertio vel
e sumto incremento, postquam ad
, undecimum, vigesimum primum
titerunt, quincuplici, ut omnibus
inflammationibus communi exitu fi-
vamus.

lutione, quam vera sequitur coctio
e crisis.

litu hepatis cum partibus vicinis.
to hic in abdominis cavum phlo-
gistica

in primis male se habere videntur d).

III. Scirrhus e), indurata scilicet substantia hepatis, quod tunc magis sese extendendo vicinas comprimit partes, saepius in suppurationem abiens vel insanabilem producens icterum atque hydropem f).

IV. Gangraena & morte g).

V. Suppuratione.

Postremo exitui soli immorari liceat.

B 5

§. VII

d) J. BLEVLAND tract. de diffic. aut impedit. alim.
mentoribus ex ventriculo in duodenum progressu
Cap. III. §. 14. 15.

e) ARETAEVS l. c. c. 13.

SENNERT oper. T. IV. L. 3. p. 543.

f) van SWIETEN §. 946.

BIANCHI T. I. P. 3. p. 326.

g) van SWIETEN l. c. §. 949.

im accidit, ut secto post mortem
epar vomicas ostendat, quamvis
inter vivos esset, non admodum
neque animadversa fuerint sym-
quibus tale quid subesse conjici

rari, ait supra laudatus Bianchi i),
ost morbos chronicos varios repe-
nulla tamen praecessae inflam-
picione. Ter vidimus collectio-
atam puris in hepate post hydro-
salem, semel post essentialem he-

Equi-

vs l. c. p. 496.

c. p. 268.

c. 5. p. 147.

umefcit hypochondrium dextrum, febrisque
ectica cum vomica aperta totoque malorum
ymptomatum agmine apparet. Idem fere
n occulta pleuritide evenit, ubi neque fe
riculam neque punctiois sensum cura
eger, donec generari jam inceperit vom
ca k). Eadem, ut egregie nonnulli obler
varunt autores l), hepatitidos occultae ratio
est. In vomica tali occulta vel jam format
vel demum formanda, haecce notantur:

k) STOLL aphor. p. 58. §. 186. seq.

l) HIPPOCRATES de intern. affect. Cap. L.
van SWIETEN T. III. p. 104. §. 929. 948.

CVLLEN Anfangsgründe der pract. Arzn. T.
p. 445. Edit. 2. Lips. 1789.

m palpitatio cordis.

is quidam concoctionis & fa-
rus.

um major spirandi difficultas o).

r in crure & praecipue in fura.

ein p): „Abscessus hepatis la-

ciant intolerabiles cruris aut

, nullis cedentes medicinis.”

ssum, quin Duncani, egregie

chronicae signa recensentis q)

ipfa

IV. 8.

r Comment. med. de phthisi hepatica

c.

clanicus p. 129.

mmmentaries. Decad. II. Tom. 4. p. 348.

tipation succeeds the purging and tenesm
and if there be a sense of weight and a hea
pain in the right hypochondrium on press
the fingers under the false ribs, when
patient is in a recumbent posture the d
ase is still more certain. But if there be a
a dryness and hardness of the gums a p
about the top of the shoulder, and an in
bility to sneeze there can be no doubt of

Ex altera autem parte fieri interd
poteft, ut manifesta quamvis adfit hepatic
medicum tamen ipsum lateat pleuritidos,
stiritidos vel febris mere biliosae, imprim
tunc, cum concavam hepatis partem oc
paverit inflammatio (hic autem anxietat
ma

ominis cavum pure repletum.
guntur apud BIANCHVM S). Ma-
occultae tales hepatitides in fe-
antur biliosis t).

est in jecore locus, ubi generari
ica, pro sede diversa diversum
m. In omni abscessu benigno
nque deprehenditur pus ad ipsius
& repullulantis carnis incremen-
a destinatum. Raro autem id

quod

on the epidemic. diseases of Minoria

§. 19.
MOLT diss. de inflammationibus occultis
s bilioso-putridis. Gott. 1772. §. 9.

pro
subv
,,fi
ferti

ctar
tur
sup
fluat

ob ac

u)
v)
w)
x) A

oliperum, si pus bene coctum; malum, si
oviridi colore apparebat. Hinc CELSVS w),
i in jecinore, ait, vomica est, & ex ea
rtur pus purum & album, salus ei facilis."

Huc etiam HIPPOCRATIS verba x) spe-
ant: „Quicumque hepar suppuratum urun-
r, siquidem pus purum fluat, & album,
perstites evadunt. Si vero velut amurca
uat, pereunt."

Puri subviridis plerumque ac subfuscus
b admixtum sanguinem & bilem color in-
est

u) Anatomia corp. hum. L. I. c. 13. p. 73.

v) l. c. p. 92.

w) L. II. 8.

x) Aphorism. Sect. VII. aphor. 45.

e conditionem lethalem. Recte vide-
hi dixisse Bertrandi; Hippocratis au-
thorismus magis omnino esse, ut ita

απορίεος.

am simul ac profundius hepatis sub-
n penetraverit vomica, licet optimum
quin adsit pus, hoc tamen, quoniam
vasa corrota fuere, immixtam conti-
nem necesse est.

osteriori vero eatenus sua stabit aucto-
quod, quo plus in pure bilis reperia-
tur,

ANCHI l. c. T. I. P. II. cap. 5. p. 148.

INET sepulcret. T. II. p. 295. obs. 2.

em. de l'acad. roy de Chir. T. III. p. 501.

patis
glexit
eam
fin an
nimi
rit g
praet
tius f
via, p
classes

I. e

II. c

f

inflammationem vel ignoravit vel ne-
it aeger, aut medicus neque dissolvere
nec bonam producere coctionem & cri-
mplius valet, sequitur suppuratio, nisi a
ia symptomatum vehementia exorta fue-
gangraena, tanto magis timenda, quum
ter pulmones nullum viscus hepate ci-
suppuret. Signa, quae hic apparent, va-
propria, in duas commode dividuntur
les:

- I. eorum, quae vomicam futuram produnt,
- II. eorum, quae jam praesentem vomicam
significant.

resolutionis absentia. Aut enim nul-
lū omnino observamus coctionem at-
que crisin, aut saltem imperfectam po-
riorem, de qua relatum sic a VOGEL c)
igitur exemplum. „Urinam quidem
semel vidi criticam, ad nullos fu-
res. Interim aeger post suppurationem
rursus lectum reliquit, appetens
ne cibos & dormiens, donec aliquot
domadibus elapsis subito in novum
errorem & febrem incidit, quae bi-
post impetuose, excreato multo
spuito

cognoscendū, & curandū, praec. corp. hum. aff.
not. *

III.

IV.

V.

d) A

VA

e) VA

f) V

VA

. Doloris punctorii remissio inque pul-
santem d) mutatio. Hocce signum
omni incipienti suppurationi propterea,
quod tunc solutus spasmus cessat e),
commune est.

7. Horripilationes vagae, saepe repetitae,
quibus quid causae sublit, haud facile
explicabitur f).

. Color cutis ictericus, permanens.
Cum enim bilis secretio atque excretio
C 2 turbari

Aetius tetrabibl. p. 557.

VALCARENGHI l. c. p. 56.

VAN SWIETEN l. c. T. II. §. 834.

VALCARENGHI l. c.

VAN SWIETEN l. c.

hepatica audit, exoritur morbus.

efformata penitus vomica vim suam
is exferit agentem. Omnia quae nunc
videmus, ex alio fluunt fonte, nec,
ambitu vomicae inflammatum adhuc
priori morbo tribuendum est.

ptomata jam apparentia omnibus qui-
ribus phthificis in universum minore
ore gradu communia sunt, nonnulla
variae in hepate vomicae sedi magis
alia, si jecoris substantiam altius
vomica, alia, si superficiem ejus
conca-

SE de vasis cutis p. 14.

MAGNI l. c. epist. XXXVII.

de qu
suppu
rum
in vel
sua
proqu
nonn
inesse
seduc
abrog
magn
diere,
dum p

b) E
L.

quo jam antea sermo fuit. — Omnem
purationem sive internarum sive externa-
rum partium sensus quidam doloris saepius
vehementem degenerantis comitatur. Est
cuique corporis parti nervorum portio
que hac minor vel major sensibilitas, quam
innullis partibus quamvis summus HALLER
esse negaverit physiologicis experimentis
luctus, pathologia tamen neutiquam iis
rogandam esse quotidie nos admonet. Sic
ignus ille vir h) & qui ex ejus schola pro-
pere, pulmonibus, quippe quibus admo-
um paucos contigisse nervos, culter anato-
micus

h) Elem. phys. T. III. L. 8. Sect. 2. §. 25. T. IV.
L. X. Sect. 7. §. 11.

avibus his rationibus plus adhuc pon-
x iis phaenomenis accedit, quae in
de ac peripneumonia observamus.

nili modo ligamentis ac capsulis ar-
ous omnis ab HALLERO k) negata
nifibilitas, quam iisdem Alexander
l) iterum, ut ita loquar, vindica-
onnullam, dicens, sanis iis omnino
ere sentiendi facultatem, morbosa au-
tem

LERI prim. lin. phys. ab Ill. WRISBERG edit.

8. Totam legenti notam (75) persuasum
pulmones non modo sentire, verum etiam
sentire posse.

n. phys. l. c. T. IV. §. 8.

. min. T. I. p. 341.

escription of all the bursae muscosae p. 33.

in hepatis auctum sedula explicare possunt
investigatio.

Formata ergo vomica, omnes in eo
consentiunt autores pathologici, quod gra-
tativus ab aegro tunc percipiatur dolor o)
„Ex

m) VAN DOEVEREN observat. acad. p. 251. 267.

n) WRISBERG in HALLERI prim. lin. phys. p. 388
not. 158.

MAYER Beschreibung des menschl. Koerp. T. VIII
p. 203.

WALTER de nervis thoracis & abdominis tab. 4

o) VAN SWIETEN l. c. §. 935.

Histor. morb. Vratisl. p. 189.

ARETAEVS l. c. L. II. c. 13.

LIEVTAUD pluribus locis.

MORGAGNI Epist. XXXVI. Nro. II.

valet dolorem, qui in pungentem,
aegroque molestissimum abit, si-
ri aliunde patuerit exitus r). Sen-
loris intimum pectus ad jugulum
upantis plerumque in morbi decur-

§. XII.

febris. Omnem suppurationem in-
mitatur febris, naturae ac decursus
quemcunque locum obsederit vomica,
ca,

Sect. VII. 22.

RENGHI continuat. Sect. II. c. I. p. 22.

EVS l. c.

l. c. T. I. P. 3. p. 372.

prax. med. Lib. XI. c. 2.

ANI observ. med. Part. I. p. 377.

typus tunc exinat continua continentis
modo exiguus vomicae ambitus est; fen-
ur vix, quae adest, febricula imo saepius
aegro plane negligitur. Is vero, qui cu-
tius indagat t), jam quandam corporis ani-
advertet maciem, caloris post pastum au-
um gradum, inprimis volae manus pedis-
ue plantae, genas rubore circumscriptas, sa-
itatis spe frustra aegroti animum demulcen-
es, alio quovis tempore pallidas, subflavum
porro cutis colorem & circulum, qui palpe-

C 5

bran

s) GRANT Beobacht. über die Natur und Heilung
der Fieber. Leipz. 1775. p. 32.

t) ARETAEVS l. c. Lib. I. c. 8. p. 36.

BRENDEL opusc. T. III. in diss. de phthiſeos he-
cticaeque discrimine §. 5. seq. p. 115.

VALCARENGHI l. c. Sect. 2. c. I. p. 21. seq.

ne sensu increfcit febris, donec fum-
em in gradu, absque diffin&ione re-
continens facta fit. Corpus nunc
est, fluunt tempora, hebescit ocu-
ies, videtur in acutum exfurgere fa-
manifesto fit hippocratica, sequun-
hoeae, sudores colliquativi ac tan-
rs.

ec vero ad totum delineata febris
on semper eadem est, sed varie lu-
dum varia, quae a diverso puris exi-
nt, symptomata.

§. XVII.

Anxietas. Vehemens est, quam
experiuntur aegroti, anxietas cum
mōrbi

ursum in thoracis cavitatem diaphragma
gendo dextrum pulmonem impediat, q
minus sese justo modo dilatare possit. H
vix tolerandam dyspnoeam v), primum no
nisi fortiter moto corpore, dein cum pau
tim increvit, post minimam quamque sol
majorem virium intentionem sentit aeg
Similia refert Lieutaud w). Secto post m
tem abdomine magna in hepate inventa
vomica pure sanioso fordidoque repleta,
par autem multis hydatidibus obsessum.

Id

u) T. II. §. 631.

v) MORGAGNI l. c. epist. 36. II.

Morbi Vratisl. an. 1700. p. 189.

w) Histor. anat. T. I. L. I. obs. 712.

ventriculum ac lienem, qui saepe
us est, comprimatur y), dolorem at-
tatem auget. Si vero vomicae pus,
convexa superficie exesa, foras molia-
n, aegrotus inclinatione indextrum
modo non levatur, verum etiam
oribus tantopere gravatur, ut non-
supinus, imo solis manibus geni-
nexus jacere coactus fit z).

Color cutis ictericus: Hoc sympto-
upra dictae causae a) originem dare
solent,

bsf. 724.

ARENCHI l. c. p. 23.

RK l. c. p. 278.

LE l. c. p. 146.

ET l. c. T. II. p. 330. obsf. 23. p. 331.

terit. Nata autem in eo partis concavae
co, prope quem choledochus ductus situs
t, vomica, fieri non potest, quin pressio
em haec inferat illi c) bilisque hanc viam
veniens clausam retro in sanguinem rele
at iter. Multum quoque ad icterum pro
ducendum vomicae confert amplitudo. Quo
dura enim secretoria vasa corrosa sunt, eo
magis bilis secretio impediatur, necesse est
Nec abesse solet ictericus iste color a latente

Morb. Vratisl. l. c. p. 189.

ARETAEVS l. o.

MORTON l. c. T. I. p. 133.

b) BONNET l. c. T. I. p. 895. obs. 45.

Ephem. natur. curios. Dec. I. An. 3, obs. 267.

c) MORTON l. c. p. 134.

illa ex ore vomit. Donec
uc vomica nullum in intestina pus-
itum, alvus naturali similis depre-
[Hoc autem in morbi initio solum-
se habet. Mox enim, turbata vo-
febris incremento digestionem, cru-
mis in viis accumulatur acresque
ymptomaticam movent diarrhoeam.
tra obstructam invenimus alvum,
unc, cum a vomica choledochum
ductum bilis in duodenum rite
prohibetur. Hanc ob causam cana,
dura sunt, quae excernuntur. Mor-
ad finem vergente verus exoritur
fluxus, dum ex alvo sanies putri-
da,

o, ut in ultimo icteri gradu visa est, non-
quam penitus nigrescit g). Perniciosam
esse urinam, nigrum sedimentum ha-
ntem & nigram Coacus dixit senex h).

Quod ad nigri hujus coloris fontem at-
net, videtur mihi a constitutivis bilis parti-
as repetendus esse, dum putridum illud &
nurcosum liquamen consumto hepate san-
guini permiscetur.

VIII.

d) VAN SWIETEN T. III. §. 937.

e) quem multum effluere, lethale visum est Hippo-
crati Coac. cap. XXVII.

f) FOREST. obs. 10.

MORTON oper. T. I. p. 133.

g) VAN SWIETEN l. c.

h) Coac. praen. cap. XXVI.

ita ita torqueatur aeger, acidi po-
rio flagrans. Ad hoc tanta humo-
a corpori per nocturnos subtrahitur
ut eorum restorationem ardentissi-
tet natura.

Haemorrhagiae narium & deli-
requens observatur in iis, qui pul-
vitiis laborant, narium haemorrha-
guis nempe per pulmones circuitu
ersus caput congeritur viamque sibi
oidales facit arterias. Simili modo
epatis morbis accidit k). Nimirum
quoque sanguis, si quacunque de
causa

AEVS l. c. L. II. c. 13.

CHI l. c. p. 124. 156. 202.

utrum
duce
saepi
Non
ta re

ctum

l)

m)

n)

XI. *Tussis & singultus.* Symptoma hoc
umque ex nervorum consensu originem
cere videtur. Tussis vero sicca m) est,
pius autem sputis catarrhalibus juncta n).
numquam nulla tussi gravatus aeger spu-
redit purulenta.

§. XV.

De liene male hinc affecto.

Quamvis nondum ad liquidum perdu-
um sit, cui fini inserviat lien (multis enim,
quae

1) J. SCHENK observ. med. Lib. III. obs. 19. p. 755.

m) ARETAEVS l. c. L. 2. c. 13.

VALCARENGHI p. 23. l. c.

n) MORGAGNI l. c. epist. XXXVI. 5.

D

vitiosum, ita, ut jecoris obstru-
absque vitiis reperta fuerit splenis o),
hepatis scirrho duplo tantum, quan-
esse sanus, inter alios WINTRING-
MORGAGNI q) ac LIEUTAUD r) ob-
. Interdum tamen id quod praeci-
praegressam hepaticam contingit
phthisin

CHI l. c. P. 2. c. 5. p. 154. 158.

orbis quibusdam comment. 291.

. XXXVI. II. 23. 25. 26.

aëta N. C. T. II. obs. 28.

Hautesierk l. c. p. 587.

TAUD l. c. T. I. Lib. I. obs. 618. 619. 620.

635. 641. 642. 710. 752. 913. seq.

xum. Huic lienali venae ea videtur a na-
a data esse functio, quae non tam reve-
t cordi sanguinem, quam ipsum hepati
ctus excretorii instar adducat, ita praepa-
tum, ut bilis inde fecerni queat.

Quocirca existimes, prudentem natu-
m in spatii compendium utroque conjun-
o fine eum lienem negasse peculiarem ex-
cretorium

s) BONNET sepulcr. T. II. p. 296.

LIEUTAUD l. c. obs. 718.

MORGAGNI epist. XXXVI. 4.

VALCARENGHI l. c. p. 26.

t) LIEUTAUD l. c. obs. 622.

u) Halleri Icon. fasc. II. tab. de art. coeliac.

v) Walter de nerv. thor. & abdom. tab. III.

in parte ex splene eumque ut cense-
cretioni bilis profuturum; utique si
meat, plus sanguinis in splene resti-
vero splen ineptior ad transitum per
angustias sanguis ab ejusmodi mitte-
ne minusque idoneus ad optimae bi-
tionem ut si crassior ac viscidior fe-
, ex parte in hepate remoretur ejus-
sa ad augeat molem,,.

§. XVI.

Exitus suppurationis.

tenus cunctis, quae ab ineunte mor-
otum ejus decursum apparere solent,
deinceps

epist. XXXVI. 26, 28.

1. ad varias corporis externas partes,
2. in abdominis cavum,
3. in intestina,
4. in cavum thoracis.

§. XVII.

De pure hepar solum vomica non rupta consumente.

In hoc eventu, qui pro suppurationis continuatione habendus est, pus suis carce-
us inclusum adfectum solummodo consu-
t viscus x) non alio proxime mutato. De-
ucta autem sensim jecoris substantia amplius
rmatur recipiendo puri sacculus y), visceris
locum.

x) BONTIUS l. c. obs. 9.

y) DUNCAN l. c. Decad. II. T. III. p. 334. case 6.

sum decumbendi impotentiam, cor-
otius emaciationem ac diarrhoeas col-
as. Praeterea alia adhuc notantur
nus periculosa symptomata alias cor-
aepe diffitas partes adfectas esse mani-
a. Sunt hae *metastases* illae sic dictae
ntae.

litto jam inquirere, utrum vasis lym-
s solis resorptionis negotium privum
tat, an venarum quoque systemati
m in eo pars tribuenda sit, id tan-
oniturus, quod puris in sanguinem re-
sorptio-

EUTAUD l. c. obs. 752.

est observ. de hepat. affect. obs. II.

ALCARENGHI l. c. Sect. II. c. 2. p. 57.

Posterior quidem in eo videtur evenisse
od PLENCIZ c) refert, exemplo.

Aegrotus quidam tantam puris copiam
foreans, ut pulmonali phthisi deperire cre
retur, quum mortuus secaretur, ostendi
almones praeter firmam dextri inferioris lo
cum diaphragmate cohaesionem integros
nullaque corrosione laesos, asperae vero arte
ae ramos pure repletos versusque diaphrag
na jecur peramplo abscessu exesum. Ve
am talem puris ad bronchia metastasin vera
plerum

b) SCHENK observ. med. Lib. III. obs. 25.

ETTMÜLLER oper. med. T. II. P. I. p. 576.

c) in actis & observ. med. p. 144.

...*crura*. Ex hypochondrio antem
abscessus circa aurem occidere Hip-
testis est e). Interdum fit ut vera
io parotidas subeat f).

Crura suraque. Sic in crure fini-
od aegroto, cum viveret, admodum
, magnam puris repertam fuisse co-
eutaud narrat g). Sic porro mortui
n ex ulcere femoris hepar pure ple-
enit HEISTER h). Plerumque ubi in
jecore

TAUD l. c. T. I. L. I. obs. 704.

ON l. c. cap. 14. p. 146.

. praen. N. 293.

SWIETEN l. c. T. II. §. 840.

obs. 733.

rv, med, miscellan. obs. 3.

intumescunt pedes & tandem requi-
ors. Est interim, ubi pus nulla praegressa
sorptione in ipsum transeat sanguinem.

Sic in venam cavam, prope quam situ-
at hepatis abscessus, pus effusum videtur
ONNET k). Difficillime, cum viveret, re-
pirabat aegrotus. Caeterum per eadem sym-
tomata morbus decurrit.

§. XVIII.

I. De puris post ruptam vomicam ad diversos co-
poris locos exitu.

Pro diversa vomicae sede puris exitus
diversus est, vitae vero ratione duplex:

i) STOLL rat. med. T. VI. p. 94.

Bagliv. oper. p. 88.

k) Sepulchr. T. II. P. 295. obs. 2.

otime hic de aegroto nec line ipe per-
fi pure corpus purgatum fuerit, re-
dae fanitatis agitur l). Hinc Bagliv m)
, si pus foris exeat, malum si intus ad
convertatur,,.

vero prius eveniat, in jecoris con-
rte abscessus sit, necesse est. Tunc
enim

NCHI l. c. T. I. P. 3. p. 367.

TAUD l. c. obs. 708.

ORDYCE in fragm. chir. & med. Lond. 1784.

Nov. act. N. C. T. II. obs. 68.

TER chir. Biblioth. T. VI. S. 114. 126.

CAN l. c. Decad. II. T. IV. p. 324. Case 2.

7. 8. 9. 10. 12. 13. Saviard. recueil d'obs.
rg. obs. 39. 41.

e HAUTESIERK l. c. T. II. cap. 6. obs. 1. 4. 5.

er. p. 87

...regnum circumscriptum, magis
nenti signum n) ideoque dignum, cui pa
o fusius immoremur, cum inter generalia
morbi signa non commode tractari poter
Ne vero quis hunc cum alio alius morbi
more confundat, hydropis vesiculae felle
mentio facienda est.

I. In hac scilicet, qui notatur, tumor
circumscriptus est; integumenta oedem
tosa o).

Tumor ex abscessu contra neque
circumscriptus neque distinctus, cutis aut
oedematosa est.

n) J. L. PETIT in mem. de l'ac. roy. de chir. T.
p. 160.

o) Id. ibid. p. 161.

e dorsi inferioris partem t). In la-
ae albae sinistro u). Tumor vesicae
umquam non sub spuriis costis fixam
em v). Quod tamen, si VAN SWIE-
tamus, aliquatenus limitandum esse
"In ilio dextro, ait ille w), tumor
erat

N interpr. clinic. p. 129.

ET l. c. T. II. p. 297.

LIL in Verhandelingen van het bataaffsch
tschap te Rotterdam, Deel IV. F. 128.

mem. pour servir à l'histoire de Cayenne,
p. 116.

l. c. p. 279.

GLE l. c. p. 145.

l. c. p. 162.

T. III. p. 107.

calculos,,.

III. Abscessum semper inflammatio praecedit suis stipata signis; tumor vesicae felleae numquam ab inflammatorio morbo numquam cum doloribus oritur.

IV. Si forte fit, ut propter vesicae expansionem inflammatio ac dolores existant antea jam adfuit tumor. Interim non propterea negaverim certis sub conditionibus tumorem vesicae post praegressos dolores oriri posse. Sed tunc non tumor ex hydrope sed ex bilis in fellea vesica accumulatione est quae sequitur, si hepatitis prope ductum cholelithum nata hunc adeo comprimatur, ut omni

ptomata altiori gradu abiunt, quae
gradu in tumore ex abscessu adesse
el plane defunt, si hepatis parenchy-
admodum fuerit destructum.

Fluctuatio abscessus ob praegressam
ationem quodammodo expectari
praecipue, si tumor accesserit; ve-
ntra tumor praeter opinionem solet
z).

VII.

n. de l'ac. roy. de chir. T. III. p. 470.

CH med. Bemerk. S. 27. Interdum tamen
oritur icterus, quamvis calculi in ductu cho-
cho adsint, si nempe hi tantum spatii libe-
relinquunt, ut bilis praeter fluere possit.

IT l. c. p. 162.

attoll
facta
cit.

flavo
liaco
glec
mini
cidat

a)

b)

c)

d)

Formatus ergo tumor sensim altius se
tollit, cutique molliori saepe oedematosa
facta, nisi arte fuerit apertus, sponte patef-
cit.

Pus jam effluens subfusci ac rubelli ex
tremo coloris eique confimilis est, qui in coe-
lico fluxu cernitur. Fit interdum, ut ne-
cessaria diutius tumoris incisione pus in abdo-
minis cavitatem delatum c) aegrotum oc-
cidat d).

§. XX

a) Id. ib.

b) Id. ib.

c) ELLER observ. de cognoscend & curand. morb.
p. 229.

d) Aretaeus l. c.

t. Secto ejus cadavere aliud, a quo
continuatio pependerit, repertum
tema ruptum f). Plura ejusmodi
apud autores passim leguntur g).
umque nisi totum jam absumtum
par, inferiori hujus visceris super-
idet abscessus, cujus rupturam in-
ns praecedere solet febris, comitari
dolores

346.

CAN med. comment. Dec. II. T. IV. p. 318.

ARK I. c. case I.

ET T. II. p. 296.

TAUD T. I. L. I. obs. 115, 721, 726, 727.

N. C. T. V. obs. 146.

LER opusc. path. obs. 32, hist. 3.

obier
ex he
mors
diem
re se

h) V

i) I

Hi

k) v

Lo

Br

V

l) M

Bo

m) B

n) F

rvamus abiceflus) vel ab effulo poſtea
epatis vafis ſanguine copioſo, quem ſi
s ſubita non ſtatim ſequitur, aegroto in
n magis tabido tumefcit venter n) ac pu-
enſim repletus purulentum fiſtit aſciten.

Jam

) VALCARENGHI l. c. p. 23.

Id. Ibid.

Hippocrates aphor. Sect. VII. 8.

) VAN SWIETEN T. IV. §. 939.

LOMMII obſerv. med. L. II. p. 188.

BIANCHI l. c. T. I. P. III. p. 361.

VALCARENGHI l. c. p. 23.

) MORGAGNI epift. XXXVI. 6.

BONNET l. c. T. I. p. 894. obſ. 37.

m) BONNET l. c. T. I. p. 875. obſ. 25.

n) Forest l. c. T. II. Lib. 19. obſ. 7. in ſcholiis.

E

ntatoris (VAN SWIETEN r) verba quam-
paraphrenitide dicta ad huncce exitum
ri possunt: "estque totum hoc malum
abile, licet cognitum,,.

§. XXVI.

Exitus puris (*tertius*) in intestina.

uplici modo pus in intestina perveni-
st:

I.

LCARENGHI l. c. Sect. II. c. I. p. 23. c. 2. p. 59.

TELEN in Sammlung auserles. Abh. f. pr. A.

K. p. 431.

ib.

UTAUD l. c. T. I. L. I. obs. 597.

ib. obs. 705. 706.

NET l. c. T. II. p. 295. obs. 2.

. T. III. §. 913.

s) LIEU

t) Id. Ib

n) Ephe

v) Mem.

BONN

Ephen

F. PLA

w) LIEU

MORGA

a) Ephe

dam plurimum librarum copiam puris per
alvum effluxisse; secto autem mortui
abdomine nonnullos in hepate abscessus
pureque turgentes bilis excretorios fu-
isse repertos ductus. Aliud puris quam-
vis minori copia per alvum post prae-
gressam inflammationem ejecti exem-
plum

- s) LIEUTAUD l. c. T. I. L. I. obs. 713.
t) Id. Ibid. obs. 753.
u) Ephem. N. C. Decad. III. Ann. 1. obs. 122.
v) Mem. de l'ac roy. de chir. T. I. p. 172. obs. 7.
BONNET l. c. T. II. p. 108. obs. 39.
Ephem. N. C. Dec. I. Ann. 2. obs. 173.
F. PLATER observat. p. 454.
w) LIEUTAUD l. c. obs. 771.
MORGAGNI epist. XXXVI. 10.
x) Ephem. N. C. Dec. III. Ann. IV. obs. 73.

ieri denique potest, ut pus, arrosa
fellea, per hujus ductum in duode-
canseat z).

Utrovis autem exitu in intestina mate-
rulenta derivata fuerit, semper peri-
tur aeger, praesertim si amurca fluat a).
quam non ignoro, passim exstare in me-
m libris recuperatae sanitatis exem-
pla

c. p. 22. 26.

AUNIG nosocom. charit. obs. 21.

SENSTEIN von den Kinderkrankheiten S. 131.

IPPOCRATES aphor. Sect. 7. n. 45.

iculum effunditur pus d), oritur anxietas
musea, vomitus materiae saniosae, putridae
murcosae, saepius sanguini mixtae. Effusio
item profundius in intestina five tenuia five
crassa pure, dolores sequuntur colici mate-
riaeque saniosae sanguini coagulato fluido
que ac bili mixta absque vomitu per alvum
jectio e).

Nunc

b) J. JAMIESON in med. essays and. observ. by
Society of Edinb. T. IV. p. 25.

MACBRIDE methodical introduction to the theory
and practice of physic. p. 448.

c) Coac. praen. C. 16.

d) Acta N. C. T. V. obs. 90.

e) RIVERIUS prax. med. T. II. c. II. p. 13.

BIANCHI l. c. T. I. P. III. p. 371.

SCHENK obs. med. L. III. obs. 47. p. 768.

E 3.

um, nempe inter pulmones atque
aphragma solummodo interseptum
t, si jecoris superficies convexa sup-
erit, non fieri posse, quin septum
um a purulentae materiae acrimo-
n exesum in cavitationem thoracis pus-
tat f) Hoc vero si accidit, integri-
ue deprehenduntur pulmones g). At
lum, ut pulmonis dextri inferior lo-
hragmati per inflammationem con-
pus excipiat in pectoris cavitationem
um. Quo facto sputa sequuntur pu-
dolores vehementer urentes, verae
peripneu-

RGAGNI l. c. epist. XXXVI. 4.

UTAUD l. c. obs. 710.

II

III

IV

n esse, quod contractionem ejus pro-
beat augeatque probabile est.

II.

hominis vivi ac sani pericardio li-
orem inesse contendo.

III.

n mensium fluxum influxus nullu-

IV.

& febre maligna corpus humanum,
n ars medica laborat.

V

*per virginitatis, ita nec absentem vi-
latae ejusdem semper signum esse ex-
stimo.*

VIII.

*Pulmonum docimasia nisi in aliorum signi-
rum connubio non probat id, quod pu-
rumque per eam probatum itur.*

IX.

*Functionum corporis humani divisio apud
physiologos magis ex eorum arbitrio
quam e rerum fluxit natura.*

homini connatos esse arbitror.

XIII.

*motus non externi in eam agentis
culi immediatus est effectus.*

XIV.

*ta pro decussatione nervorum ex
icis desumta ad eam probandam
re nego.*

XV.

*m distinctio in moventes ac sentien-
omnino rejicienda est.*

XVI.

Nöldeke, Georg Justus Friedrich,

Diss. inaug. med. pathologiam phthiseos, hepaticae sistens

Gottinga 1794

Diss. 2200,17

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10853563-0

VD18 15122093-001